

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA ČESKÉHO JAZYKA A LITERATURY

MLUVA ŘIDIČŮ – VÝZKUM SOCIOLEKTU

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Lenka Břížd'alová

Český jazyk se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: PaedDr. Jitka Málková, Ph.D.

PLZEŇ 2019

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni dne: 28. 2. 2019

.....

.

vlastnoruční podpis

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala PaedDr. Jitce Málkové, Ph.D., vedoucí bakalářské práce, za její rady, připomínky a poznatky, které pro mě byly při psaní této práce velmi cenné.

Dále děkuji dopravním společnostem Ligneta, Doprava Miroslav Liška s.r.o., Dopravní podnik Karlovy Vary a všem řidičům, kteří se podíleli na sběru jazykového materiálu a bez nichž by tato práce vzniknout nemohla. Jmenovitě pak patří velký dík mým konzultantům, Jitce Liškové, Robertu Brožovi a Ladislavu Zemanovi.

OBSAH

1. ÚVOD	3
1.1. ZPRACOVANOST TÉMATU	3
1.2. AKTUÁLNOST TÉMATU	4
1.3. PŘEDMĚT VÝZKUMU, CÍLE VÝZKUMU STANOVENÍ HYPOTÉZ	4
1.4. METODY VÝZKUMU	5
2. STRATIFIKACE NÁRODNÍHO JAZYKA	7
2.1. STRUKTURNÍ ÚTVARY NÁRODNÍHO JAZYKA	7
2.1.1. STANDARDNÍ ČEŠTINA	8
2.1.2. NESTANDARDNÍ ČEŠTINA	8
2.2. NESTRUKTURNÍ ÚTVARY NÁRODNÍHO JAZYKA	9
2.2.1. ARGOT	9
2.2.2. SOCIOLEKT, HANTÝRKA, ŽARGON	10
2.3. BĚŽNÁ MLUVA	11
2.4. NESPISOVNÁ ČEŠTINA	11
3. VYMEZENÍ POJMU SLANG	12
3.1. PŮVOD POJMU SLANG	12
3.2. DEFINICE SLANGU	12
3.3. SLANGISMY	14
3.4. INTERSLANGISMY	14
3.5. PROFESIONALISMY	15
4. EXPRESIVITA VE SLANGU	16
5. TVOŘENÍ SLOV	17
5.1. KATEGORIE SLOVNÍHO DRUHU	17
5.2. ONOMAZIOLOGICKÁ KATEGORIE	17
5.3. KATEGORIE ZPŮSOBU TVOŘENÍ SLOVA	18
5.3.1. NESLOVOTVORNÝ ZPŮSOB	18
5.3.2. PŘEJÍMÁNÍ SLOV Z CIZÍCH JAZYKŮ	18
5.3.3. SLOVOTVORNÝ ZPŮSOB	19
6. TVOŘENÍ SLANGISMŮ	20
6.1. PŘENÁŠENÍ VÝZNAMU	20
6.1.1. METAFORICKÉ PŘENÁŠENÍ	20
6.1.2. METONYMICKÉ PŘENÁŠENÍ	20
6.2. SYNTAKTICKÉ TVOŘENÍ SLOV	21
6.3. PŘEJÍMÁNÍ Z CIZÍCH JAZYKŮ	21
6.4. DERIVACE	22
6.4.1. DERIVACE SUBSTANTIV	22
6.4.2. DERIVACE VERB	23
6.4.3. DERIVACE ADJEKTIV	24
6.5. KOMPOZICE	24
6.6. ABREVIACE	24
6.7. MECHANICKÉ KRÁCENÍ	25

6.8. PŘEKRUCOVÁNÍ	25
PRAKTICKÁ ČÁST	
7. ŘIDIČSKÝ SLANG	26
8. CHARAKTERISTIKA ZÍSKANÉHO JAZYKOVÉHO MATERIÁLU	27
8.1. SÉMANTICKÉ HLEDISKO	27
8.1.1. NÁZVY OSOB	27
8.1.2. NÁZVY MÍST, TRAS, PROSTŘEDÍ A NÁZVY S TÍM SPOJENÉ	27
8.1.3. NÁZVY VĚCÍ A NÁSTROJŮ	28
8.1.4. NÁZVY SITUACÍ	28
8.1.5. NÁZVY DĚJŮ A ČINNOSTÍ	28
8.1.6. NÁZVY OSTATNÍ	28
8.1.7. NÁZVY VOZŮ	29
8.2. SLOVNĚDRUHOVÉ HLEDISKO	29
8.3. ONOMAZIOLOGICKÉ HLEDISKO	29
8.3.1. PŘENÁŠENÍ VÝZNAMU	29
8.3.2. VÍCESLOVNÁ POJMENOVÁNÍ	30
8.3.3. PŘEJÍMÁNÍ Z CIZÍCH JAZYKŮ	30
8.3.4. DERIVACE	31
8.3.5. KOMPOZICE	31
8.3.6. ABREVIACE	31
8.3.7. MECHANICKÉ KRÁCENÍ	31
8.3.8. PŘEKRUCOVÁNÍ	32
8.4. EXPRESIVITA	32
9. SLOVNÍK SLANGOVÝCH VÝRAZŮ	33
9.1. STRUKTURA SLOVNÍKU A SLOVNÍKOVÉHO HESLA	33
9.2. SLOVNÍK POJMŮ	33
9.2.1. VÝRAZY SPOJENÉ POUZE SE SKUPINOU ŘIDIČŮ AUTOBUSU	33
9.2.2. VÝRAZY SPOJENÉ POUZE SE SKUPINOU ŘIDIČŮ NÁKLADNÍCH AUT	37
9.2.3. VÝRAZY SPOJENÉ S OBĚMA SKUPINAMI ŘIDIČŮ	38
ZÁVĚR	43
RESUMÉ	45
ABSTRACT	45
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A INTERNETOVÝCH ZDROJŮ	47
PŘÍLOHY	48
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	51

1. ÚVOD

Pojem řidič je velmi široký a jednotlivé typy této profese mají zajisté i svůj specifický slovník. Když se řekne slovo řidič, každému z nás se vybaví trochu jiný typ řidiče. Může to být běžný řidič (člověk vlastníci řidičský průkaz skupiny B), řidič autobusu, trolejbusu, nákladního auta, řidič kamionu, dovozkové služby, taxi služby, řidič popelářského vozu, nebo třeba řidič záchranné služby či hasičů. Ačkoliv jejich náplň práce je v podstatě stejná, každý z nich má k dispozici jiný druh vozidla, jiné vybavení, přepravuje něco jiného a s tím je spojená i rozrůzněnost výrazů, slovních spojení či vět, které řidič běžně používá. Já jsem se ve své práci zaměřila hlavně na mluvu řidičů autobusů, nákladních aut a kamionů.

Mnoho lidí tráví v prostředcích hromadné dopravy spoustu času dojížděním za prací nebo třeba do školy. Každý z nás jej využívá jinak – někdo se například učí, čte si, poslouchá hudbu, spí a někdo ho tráví konverzací s ostatními pasažéry nebo s řidiči. Pokud se člověk běžně nepohybuje mezi profesionálními řidiči, může pro něj být řada výrazů nesrozumitelná tak jako pro mě. Protože nepatřím mezi řidiče (ani mezi ty běžné) a nejsem technický typ člověka, zajímalo mě, co který výraz v jejich mluvě znamená. To je také důvodem toho, proč jsem si pro svou bakalářskou práci zvolila právě toto téma.

Řidiči autobusů bývají často srovnáváni s řidiči nákladních aut a kamionů, a tak se tato práce zabývá mimo jiné i porovnáním výrazů těchto skupin řidičů. Ačkoliv je mezi kamionem a nákladním autem nejeden rozdíl (hlavně ve vozidlech samotných), rozdíly v mluvě řidičů nákladních aut a kamionů nejsou tak znatelné, a proto bude v této práci používáno pouze označení „řidič nákladního auta“.

1.1. ZPRACOVANOST TÉMATU

Tématům spojeným s mluvou řidičů se věnují práce odborného i populárně naučného rázu. Jaroslav Hubáček se v knize z roku 1981 O českých slanzích zabývá problematikou slangu motoristického a slangu zaměstnanců v dopravě, Jaroslav Suk pak ve svém díle Několik slangových slovníků rozebírá slang profesionálních řidičů.

Mezi populárně naučné knihy patří díla inženýra Františka Proška Slangové

a zvláštní výrazy pražských dopraváků. Na další publikaci spolupracoval s Pavlem Adámkem a vyšla pod názvem Slang pražských dopraváků. Na obě práce napsal časopis recenze Naše řeč.

Nikdy však nebylo toto téma zpracováno jako porovnání mluvy řidičů autobusu a řidičů nákladního auta.

1.2. AKTUÁLNOST TÉMATU

Téma slangu určité skupiny lidí je v případě, že tato skupina lidí ještě existuje, aktuální vždy. Mnoho slangových výrazů již ztratilo (ať už částečně nebo zcela) příznak slangovosti a proniká do obecné češtiny, někdy až do vrstvy hovorové. U takových výrazů je již naprosto běžně znám jejich význam a nestává se tudíž, že by jich bylo užito nevhodně. Naproti tomu jsou výrazy, které si svůj charakter slangismu zachovávají, a je tak nutné tuto skupinu slov prozkoumat.

1.3. PŘEDMĚT VÝZKUMU, CÍLE VÝZKUMU, STANOVENÍ HYPOTÉZ

Objektem výzkumu je mluva řidičů autobusů a nákladních aut, porovnání míry expresivity výrazů, vymezení podílu slangismů a professionalismů.

Hlavním cílem této práce bylo shromáždění dostatečného množství jazykového materiálu daného sociolektu, jeho následné třídění a zpracování podle zadaných kritérií. Těmi jsou například struktura pojmenování, expresivita, sémantické, onomaziologické a slovnědruhové kritérium.

Práce se dále zabývá porovnáním mluvy řidičů autobusů a řidičů nákladních aut, vymezením výrazů použitelných pouze pro jednu nebo druhou skupinu řidičů a výrazů, které mohou používat obě skupiny současně.

Na začátku práce byly stanoveny tyto hypotézy vycházející z potřeb daného prostředí i z obecných rysů slangu.

1. Nejčastějšími slovními druhy budou substantiva a verba.
2. Na vznik výrazů bude mít ve větší míře vliv přejímání z cizích jazyků.
3. Vícislovná pojmenování se budou vyskytovat pouze okrajově.
4. Převažovat budou jednoslovná pojmenování.
5. Výskyt synonymních označení bude minimální.

1.4. METODY VÝZKUMU

Důležitým krokem bylo setkání s konzultanty. Jejich pomoc byla klíčová jak při vymezení základních sémantických kategorií, tak i při následné práci se shromážděnými výrazy. Stanovení sémantických kategorií bylo nezbytné nejen pro větší přehlednost při zpracovávání jazykového materiálu, ale i pro samotné respondenty, kteří tak lépe pochopili zadaný úkol. Těmito kategoriemi jsou názvy osob, míst, prostředí a tras, názvy vybavení a nástrojů, označení vozů, situace názvy dějů a činností.

Značná část pojmů byla získána prostřednictvím dotazníků (viz příloha A). Osloveny byly společnosti provozující autobusovou i nákladní dopravu, například ČSAD Karlovy Vary, ČSAD Plzeň, Dopravní podnik hlavního města Prahy, Geis, Duvenbeck, Interkontakt aj. Většina těchto společností však vyjádřila neochotu spolupracovat na výzkumu, nebo se nevyjádřila vůbec. Bylo tedy nutné rozšířit dotazníky přímo mezi řidiči napříč různými společnostmi. Vzhledem k tomu, že s vyplňováním 1 dotazníku pomáhalo i více řidičů, nelze s přesností říct, kolik respondentů se na sběru materiálu podílelo. Nejvíce respondentů z oblasti autobusové dopravy bylo ze společností LIGNETA (Chodov), FlixBus, Doprava Miroslav Liška (Kynšperk nad Ohří) a Dopravní podnik Karlovy Vary.

Se sběrem jazykového materiálu v oblasti nákladní dopravy mi pomohla internetová stránka www.kamionaci.com, kde byla uveřejněna prosba o pomoc se shromažďováním výrazů, a kam jednotliví řidiči anonymně přidávali své příspěvky s různými výrazy.

Dále bylo použito přímého kontaktu s respondenty a osobní dotazování na toto téma formou dialogů.

Ochota spolupracovat se promítla v množství sebraného materiálu od obou skupin. Výrazů týkajících se pouze řidičů autobusu je nepoměrně více než těch, které souvisí s dopravou nákladní. Celkem bylo shromážděno 225 výrazů z toho 94 používaných řidiči autobusu a 41 příznačných pro skupinu řidičů nákladních aut. 90 výrazů je pak společných pro oba typy, či pro řidiče obecně.

Dalšími metodami výzkumu byla například metoda poslechová nebo metoda excerpční. Poslechová metoda, jak už sám název napovídá, využívá ke sběru jazykového materiálu poslech rozhovoru, následné zaznamenání výrazů a rozbor výrazů s konzultanty. Excerptční metoda byla využita k doplnění přesnějšího významu některých výrazů. Excerptována byla kniha Františka Proška a Pavla Adámka – Slang pražských dopraváků¹. Neméně důležitou metodou bylo nastudování odborné literatury zabývající se problematikou slangu, což pomohlo nasbírané výrazy dále třídit a zpracovat.

¹ PROŠEK, F., ADÁMEK, P. Slang pražských dopraváků. 3.vyd., Praha: Polygraf, 2016

2. STRATIFIKACE NÁRODNÍHO JAZYKA

Jazyk není jednoduchý a jednotný fenomén, nýbrž složitý organismus, diferencovaný vertikálně i horizontálně.²

Horizontální členění diferencuje jazyk z pohledu územního, kdežto vertikální diferenciací člení jazyk z pohledu funkčního a sociálního. Pro lepší odlišení těchto dvou členění se pojem diferenciací užívá pouze při členění horizontálním. Pro členění národního jazyka vertikálně se používá pojem stratifikace (= rozvrstvení).

Český národní jazyk je definován jako jazyk historických zemí Čech, Moravy a Slezska, ale i Čechů žijících v zahraničí a jsou jím všechny regionální, sociální a funkční podoby jazyka, které slouží k pokrytí komunikačních potřeb. Na národní jazyk se dá nahlížet z několika hledisek, a to z hlediska čistě lingvistického, komunikačního (zabývá se funkcemi jazyka v komunikaci), dialektického (sleduje rozrůznění jazyka na pozadí spisovné češtiny) a stylistického (zajímá se o funkční rozrůznění jazyka).

Jazyk dnešního českého národa je historicky vzniklý soubor funkčně diferencovaných útvarů národního jazyka s jednou nebo několika funkcemi.³

Formy národního jazyka jsou tvořeny buďto strukturními útvary (= útvary strukturované ve všech jazykových vrstvách) nebo útvary nestrukturními (= útvary charakterizované pouze vrstvou lexikálních a frazeologických prostředků, bez vlastní struktury v ostatních jazykových vrstvách).

2.1. STRUKTURNÍ ÚTVARY NÁRODNÍHO JAZYKA

Mezi strukturní útvary češtiny patří spisovná čeština, obecná čeština, interdialekty a dialekty. Tyto útvary se dále dělí dle regulovanosti komunikační sféry na standardní a nestandardní.

² ČECHOVÁ, M., KRČMOVÁ, M., MINÁŘOVÁ, E. Současná stylistika, Praha: NLN, 2008, s. 59

³ KRČMOVÁ, M., CHLOUPEK, J. Národní jazyk. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny (2017), https://www.czechency.org/slovník/NÁRODNÍ_JAZYK

2.1.1. STANDARDNÍ ČEŠTINA

2.1.1.1. SPISOVNÁ ČEŠTINA

Spisovná čeština je systém jazykových prostředků, které jsou celonárodně užívány především v psané formě a v oficiálních projevech mluvených. Je centrálním, regulovaným útvarem národního jazyka, kulturní varietou s vyšší sociální prestiží. Plní i funkci integrační, národně reprezentativní a kulturotvornou. Je kodifikována v mluvnících, slovnících, pravidlech pravopisu a výslovnosti.⁴

Spisovná čeština je jediným útvarem, který je dále členěn do vrstev – knižní, neutrální a hovorové.

Hovorová vrstva spisovné češtiny je nejdynamičtější vrstvou spisovné češtiny. Bývá regionálně mírně rozrůzněna, pronikají do ní prvky z obecné češtiny a kodifikací je postižena pouze částečně.

2.1.2. NESTANDARDNÍ ČEŠTINA

2.1.2.1. OBECNÁ ČEŠTINA

S termínem obecná čeština přichází jako první v r. 1934 Bohuslav Havránek, který ji vnímá jako *v podstatě středočeské nářečí (v hlavních rysech), které však překročilo určité území a šíří se i za hranice země české..., takže je daleko více nářečím sociálním než místním.*⁵

Obecná čeština je sociálně i regionálně málo rozrůzněná a slouží primárně ke komunikaci mluvené, v psaném projevu pak může být uplatňována např. v médiích.

2.1.2.2. INTERDIALEKTY

Interdialekty jsou velmi dynamické útvary sloužící primárně v soukromé a poloveřejné komunikaci, u kterých se nepředpokládá stylová rozrůzněnost. K popisu rysů dochází pouze nesoustavně, zachycovány jsou spíše tendence.

⁴ NEBESKÁ, I. Spisovná čeština. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny (2017), https://www.czechency.org/slovník/SPISOVNÁ_ČEŠTINA

⁵ HAVRÁNEK, B. Nářečí česká. In Československá vlastivěda III, *Jazyk*, 1934, s. 87

Mezi interdialekty patří např. regionální obecná čeština, lašský nebo východomoravský interdialekt.

2.1.2.3. DIALEKTY

Dialekty jsou neprestížním strukturním útvarem národního jazyka geograficky vymezujícím a sjednocujícím skupinu uživatelů. Tento útvar je určen vztahem k národnímu jazyku i k jiným teritoriálním útvarům. Dialekt je protipólem k útvaru spisovné češtiny a je omezený na mluvenou neveřejnou (soukromou) spontánní komunikaci.

Tomuto tématu se věnuje např. Jaromír Bělič ve své práci *Nástin české dialektologie* z r. 1972.

2.2. NESTRUKTURNÍ ÚTVARY NÁRODNÍHO JAZYKA

Nestrukturní útvary češtiny, označované také pojmem poloútvary, jsou specifickými soubory lexémů a patří mezi ně slang zájmový a profesní (viz kapitola 4, Vymezení pojmu slang) a argot. Nadřazeným pojmem pro slang a argot je pojem sociolekt. Všechny tyto útvary jsou zahrnovány do nespisovného českého jazyka.

2.2.1. ARGOT

Argot, ve starší terminologii též žargon nebo hantýrka, je útvar sociálních skupin v oblasti činnosti společensky nežádoucí až škodlivé. Jedná se o určitou lexikální vrstvu národního jazyka určenou k neoficiální, specifické ústní komunikaci. Bývá označován jako slang sociálně slabých skupin – vězňů, zlodějů, narkomanů. Označení slang však není v tomto případě přesné, protože na rozdíl od slangu je hlavní funkcí argotu šifrovat sdělovaný obsah, aby byl srozumitelný pouze pro danou sociální skupinu.

Argot je nejen tajnou řečí, kterou si vytvořily deklasované vrstvy společnosti jako obranu proti zásahu spravedlnosti, ale i nástrojem odporu proti „normální“ společnosti.

2.2.2. SOCIOLEKT, HANTÝRKA, ŽARGON

SOCIOLEKT

Souhrn zvláštností charakterizující mluvu určitých společenských skupin, vrstev. ⁶

Sociolekt je nestrukturní útvar společensky rozdílných vrstev uživatelů a pojem jako takový je celkem nový. Akademický slovník cizích slov jej vidí jako nadřazený pojem slangu a argotu. Nový encyklopedický slovník češtiny vnímá tento pojem jako souhrnné označení slangu profesionálního a zájmového, argot do něj nepočítá. ⁷

Adolf Kelner, podobně jako František Trávníček, používá termínů vrstevová (společenská, sociální) nářečí, které vnímá jako *soubory výrazových prostředků, kterými se od sebe navzájem odlišují uživatelé národního jazyka vlivem jistých společenských činitelů a kterých užívají určité společenské vrstvy určené zpravidla třídě.*⁸

Tato vrstevová nářečí pak dělí na 3 typy:

- 1) podle zaměstnání (= profesionální slang) = zde slangová označení vznikla naprosto přirozeně, vplynutím z potřeby věcně a přesně pojmenovat nové.
- 2) podle zájmových skupin (= zájmový slang) = výrazy jsou tvořeny na základě citového a osobitého vztahu k pojmenovávanému.
- 3) u společensky izolovaných vrstev (=argot).

ŽARGON (nebo též žargón)

Toto označení mělo původně být francouzským ekvivalentem k pojmu slang, významově i etymologicky má však mnohem blíže k argotu.

*Způsob vyjadřování vlastní určité společenské vrstvě, zpravidla do jisté míry vyřazené, který se vyznačuje užíváním slov běžně nesrozumitelných.*⁹

⁶ PETRÁČKOVÁ, V., KRAUS, V. Akademický slovník cizích slov, Praha: Academia, 1998, s. 699

⁷ KRČMOVÁ, M., HUBÁČEK, J. Sociolekt. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny (2017), <https://www.czechency.org/slovník/SOCIOLEKT>

⁸ HUBÁČEK, J. O českých slanzích. 2. doplň. a přeprac. vyd., Ostrava: Profil, 1981, s.13

⁹ HAVRÁNEK, B., ŠMILAUER, V., ZÍSKAL, A. Příruční slovník jazyka českého – díl VIII., Praha: SPN, 1955-1957, s. 993

O tom, že mělo jít původně o synonymum slangu, svědčí pojetí významu tohoto slova v Akademickém slovníku cizích slov¹⁰, kde je žargon definován jako způsob vyjadřování určité společenské skupiny nebo pracovního společenství.

HANTÝRKA

Výraz hantýrka je českým ekvivalentem k francouzskému žargonu.

2.3. BĚŽNÁ MLUVA

Běžná mluva je spontánní, dialogickou a mluvenou běžnou denní komunikací, ve které dochází k mísení strukturních útvarů mezi sebou i k mísení strukturních a nestrukturních útvarů. Jako taková je předmětem intenzivního zkoumání až od 80. letech 20. století, ale pozornost k spontánní nedialektové mluvě směřují lingvisté již v 60. letech 20. století, když se začínají zabývat studiem městské mluvy (zkoumají mluvu obyvatel větších měst).

2.4. NESPISOVNÁ ČEŠTINA

Nespisovná čeština jako útvar národ. jazyka neexistuje. Jde o neterminologické označení všeho, co nespadá do útvaru spisovná čeština. Nespisovnými lze nazývat útvary nestrukturní a útvary strukturní nestandardní.

¹⁰ PETRÁČKOVÁ, V., KRAUS, V. Akademický slovník cizích slov , Praha: Academia, 1998, s.825

3. VYMEZENÍ POJMU SLANG

3.1. PŮVOD POJMU SLANG

První uváděný doklad o slově slang pochází z poloviny 18. století, což znamená, že tento výraz patří mezi novější lingvistické pojmy. Jaroslav Hubáček ve své knize O českých slanzích uvádí, že slovo slang má původ v anglickém s'language, což znamená něčí jazyk a jako příklad udává soldier's language = jazyk/mluva vojáků.¹¹ V tomto případě by slovo slang bylo tvořeno příponou 's určujícího slova (v anglickém jazyce je tato přípona nazývána bound grammatical morpheme) a základu určovaného slova language (= rootword).

S tímto pojetím však nesouhlasí František Kopečný, který v článku K původu termínů slang, argot, hantýrka a žargon¹² namítá, že tento způsob vzniku slova je velmi neobvyklý, nikdo z profesionálních etymologů tento způsob neuvádí, a nazývá jej spíše bakalářským výkladem. Sám se pak přiklání spíše k názorům Waltera W. Skeata a Dr. Ernesta Kleina, že jde o odvozeninu druhého stupně slovesa sling (= vrhat), kdy toto sloveso označovalo zvláštní zpěvavou intonaci žebráků, zvanou též cant language (= z latinského cantare =zpívat). Dále zmiňuje, že slovo by podle Kleina mohlo být přejaté z norštiny, poukazuje například na slengjakjeften (= „házet hubou“) nebo slengjenamn (= přezdívká).

3.2. DEFINICE SLANGU

Není snadné pojem slang jednoznačně vymezit nebo definovat, protože sami lingvisté se zcela neshodnou na rozsahu významu tohoto slova. Někteří lingvisté jsou toho názoru, že pojem slang v sobě zahrnuje mluvu určité sociální skupiny, kterou spojuje zájmová nebo též profesní činnost. V tomto širším pojetí chápe slang například Jaroslav Hubáček nebo Lumír Klimeš, který užívá označení slang zájmový/skupinový a slang profesionální.

¹¹ HUBÁČEK, J. O českých slanzích. 2. doplň. a přeprac. vyd., Ostrava: Profil, 1981, s. 9

¹² KOPEČNÝ, F. K původu termínů slang, argot, hantýrka a žargon. In: Naše řeč, ročník 64 (1981), číslo 2, s. 76-80

Druh nespisovného jazyka (mluva) příslušníků určitého zaměstnání (profesionální slang) nebo určité, společensky kladně nebo neutrálně hodnocené skupiny lidí spojených určitým zájmem (skupinový slang).¹³

Jiná skupina lingvistů se přiklání k užšímu pojetí slangu, kdy je tento pojem chápán pouze jako mluva lidí, kteří vykonávají určité zaměstnání. Takto je slang prezentován např. Bohuslavem Havránkem a Aloisem Jedličkou.

Soubor takovýchto jazykových prostředků slovních, jichž zpravidla užívají v běžně mluvených projevech lidé pracující v určitém oboru, nazýváme slangem nebo někdy též pracovní (profesionální) mluvou, pokud jde o názvy blízké termínům.¹⁴

Dalším možným pojetím je vnímání slangu spíše jen jako mluvu zájmových skupin. Toto pojetí je uplatňováno například v Příruční mluvnici češtiny, kde je pojem slang uplatňován hlavně pro označení mluvy lidí se stejným zájmem, ačkoliv úplně nevyklučuje využití tohoto pojmu pro označení profesní mluvy.

Zajímavé pojetí slangu má například zakladatel novodobého českého zkoumání slangu, František Jílek Oberpfalzer. Ve své stati Argot a slangy vnímá slang jako sociálně diferencovaný mluvený jazyk a přirovnává ho k jistému jazykovému sportu.¹⁵

Jednou z nejkratších, ale rozsahově širších definic slangu je definice v Akademickém slovníku cizích slov:

Slang je soubor slov a frází užívaných skupinou lidí spjatých stejným zájmem, eventuálně též profesí.¹⁶

Protože je často velmi těžké najít hranice mezi zájmovou a profesní činností, stírají se proto i hranice mezi slangem zájmovým a slangem profesním. V povaze tohoto lexika je i přesto několik patrných rozdílů:

1) PROMĚNLIVOST VÝRAZŮ

Zájmový slang má mnohem větší proměnlivost slovní zásoby než slang profesionální, který má často velmi blízko k termínům z dané oblasti.

¹³ KLIMEŠ, L. Slovník cizích slov, 5. doplň. a přeprac. vyd., Praha: SPN, 1994, s. 712

¹⁴ HAVRÁNEK, B., JEDLIČKA, A. Česká mluvnice, 5. vyd., Praha: SPN, 1986, s. 9

¹⁵ KLIMEŠ, L. Komentovaný přehled výzkumu slangu v Československu, v České republice a ve Slovenské republice v letech 1920 - 1996. Plzeň: Západočeská univerzita, 1997., s. 6

¹⁶ PETRÁČKOVÁ, V., KRAUS, V. Akademický slovník cizích slov, Praha: Academia, 1998, s. 697

2) SYNONYMIČNOST

Profesionální slang má na rozdíl od toho zájmového minimální procento synonymních výrazů. S tím souvisí i poměr počtu výrazů k počtu pojmenovaných skutečností.

3) EXPRESIVITA

Expresivní výrazy bývají častěji používány v zájmovém slangu. Naproti tomu u profesionálního slangu je míra expresivity malá. Profesionální slang se snaží především o rychlé a jednoznačné dorozumívání lidí na pracovišti.

3.3. SLANGISMY

Slangové výrazy, nebo také slangismy, jsou výrazy vázané svým užitím na určité sociální prostředí. Důvodem jejich vzniku může být například nutnost pojmenování nové skutečnosti nebo projev určitého citového vztahu k již pojmenovanému. V takovém případě mívají slangové výrazy vysokou míru expresivity.

Slangismy (v užším smyslu) se mluvčímu mimo zájmovou skupinu jeví ve srovnání s profesionalismy jako nespisovné názvy příznakové citově, expresivně, je u nich patrná motivace zvýraznit výjimečnost prostředí i aktivitu mluvčího a jeho osobní vztah k němu.¹⁷

Slangové výrazy pronikají například do publicistického nebo odborného stylu, s čímž souvisí nárůst zájmu o zkoumání a popis slangů.

Výskyt slangismů je zachycen i v normativních slovnících, jako je Příruční slovník jazyka českého, SSČ nebo SSJČ.

3.4. INTERSLANGISMY

Stejně jako není jednoduché určit, zda jde o činnost zájmovou či už profesionální, je těžké i stanovit pevné hranice jednotlivých slangů. Oblasti zájmů se prolínají, a proto je mnoho výrazů, které patří do více slangů najednou. Slangismy, které postupem času ztratily vazby na danou sociální

¹⁷ KRČMOVÁ, M., HUBÁČEK, J. Sociolekt. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny (2017), <https://www.czechency.org/slovník/SOCIOLEKT>

skupinu, se nazývají interslangismy. Například výraz vykost'ovák (vykost'ovací nůž) můžeme zařadit ke slangu řezníků stejně jako kuchařů a své opodstatněné místo má dozajista i ve slangu rybářů. Takové výrazy snadněji prostupují do slovní zásoby širší veřejnosti, zobecní a v některých případech oscilují na hranici spisovnosti (hovorová vrstva spisovné češtiny).

3.5. PROFESIONALISMY

Výrazy slangu profesionálního neboli profesionalismy, jsou výrazy, které jsou sice nespisovné, mají ale povahu termínů. Důvodem jejich existence je snaha pojmenovat věci přesně, věcně, jednoznačně a pokud možno i časově úsporně, neboť přesné terminologické označení bývá často velmi dlouhé.

Professionalismy většinou vznikají se vznikem pojmenovávané skutečnosti a s jejím zánikem také zanikají. Procento synonymních označení je u nich minimální. Výraznější synonymita je u nově vznikajících slangů, které ještě nemají ustálené výrazivo.

Nový encyklopedický slovník češtiny uvádí, že v dnešní době se k profesionalismům řadí například i výrazy starého řemeslného názvosloví jako například poklopec/příklopec, heftovat aj.¹⁸

¹⁸ KRČMOVÁ, M., HUBÁČEK, J. Sociolekt. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny (2017), <https://www.czechency.org/slovník/SOCIOLEKT>

4. EXPRESIVITA VE SLANGU

Expresivita je ve slangu chápána jako jeden z charakteristických jazykových aspektů. Výrazná je u zájmových slangismů, kde působí jako hlavní činitel vzniku slov. V běžné mluvě jsou slangové výrazy v porovnání s výrazy jiných útvarů národního jazyka vnímány jako expresivní složka běžně mluveného jazyka. Není ale možné říci, že je slang jako celek zcela expresivní, neboť slangový výraz vzniká nejen z důvodů expresivních, ale i věcných.

Expresivita je vyjadřována mnoha způsoby:

- 1) Metaforizací (např. lentilky = malá řadra, sosat = stahovat z internetu)
- 2) Slovo tvornými prostředky (= datling = psaní na stroji /PC, drátopleti = studenti elektrotechnického učiliště)
- 3) Připodobněním, slovní hříčkou (= poblívka = polévka, bar = předmět britské a americké reálie)
- 4) Ironií (= Oxford = učiliště, křivítko = pravítko, informační leták = tahák)

Dále lze expresivitu vyjádřit například využitím rysu cizosti, kalkováním, přejmutím termínu z jiného prostředí, tvořením víceslovných vyjádření, obměnou pojmenování již existujícího aj.¹⁹

V případě frazémů je expresivita vyjadřována v neslovesné složce výrazu, protože slovesná složka je sémanticky vyprazdňována. Výrazně je to vidět u sloves jít, kdy slouží k označení jakékoliv dynamiky (=jít na smrt = jít na zkoušení) a být k označení stavu (=být oceněn = dostat známku).

Míra expresivity je velmi individuální a těžko hodnotitelná, protože jen málokdy zná člověk zkoumající daný slang tak důvěrně a dobře, aby mohl určit míru expresivity. Tomu, že je určení a hodnocení míry značně náročné a problematické, nasvědčuje i fakt, že nejsou slangové výrazy jednotně popsány ať už ve slovnících obsahujících slangismy nebo přímo ve slovnících slangů.

¹⁹ CHÝLOVÁ, H. K expresivitě ve slangu In: Slang a argot, sborník přednášek z 8. konference o slangu a argotu konané v Plzni ve dnech 26.-27. února 2008; Pedagogická fakulta ZČU v Plzni, 2008, s. 92-97

5. TVOŘENÍ SLOV

Při zkoumání vzniku slangových výrazů je možné postupovat stejným způsobem jako u slovní zásoby ostatních útvarů národního jazyka.

Při klasifikaci slangismů jsou důležitá 3 kritéria, podle kterých je můžeme rozdělit. Jsou jimi způsob tvoření slova, onomaziologická kategorie a kategorie slovního druhu. Kritéria však nemají pevně stanovené hranice a mohou se překrývat.

5.1. KATEGORIE SLOVNÍHO DRUHU

Nejvýrazněji zastoupeným slovním druhem jsou ve slangu substantiva. Je tomu tak kvůli onomaziologické funkci, kdy jde o pojmenování substancí, nebo také proto, že je k dispozici nepřeberné množství slovtvorných prostředků k tvorbě substantiv. O poznání hůř je na tom zastoupení verb, adjektiva a adverbia jsou v tomto případě pouze okrajovou záležitostí.

5.2. ONOMAZIOLOGICKÁ KATEGORIE

Onomaziologické kategorie jsou skupiny slov, které vydělujeme na základě významového a formálního kritéria, kdy je toto kritérium hodnoceno na základě vztahu slova fundovaného a fundujícího. Onom. k. je trojího druhu – mutační, modifikační a transpoziční. V mutační kategorii se význam nového slova mění, zatímco forma (slovní druh) se měnit nemusí. Příkladem je třeba slovo *chatař* (odvozeno od substantiva *chata*) – zde změna slovního druhu nenastala. V případě slova *studovna* (odvozeno od verba *studovat*) však změna nastala. V modifikační kategorii dochází pouze k obměně významu přidáním příznaku (deminutivum, augmentativum, rys mnohosti), slovní druh se nemění – *př.: stůl – stolek, dub – dubisko, trn – trní...* Třetí kategorií je kategorie transpoziční, v níž dochází ke změně slovního druhu, význam ale zůstává stejný. Nové slovo popisuje stejnou skutečnost, jako slovo základové, ale tento význam je přenesen do jiného slovního druhu. Někdy se v tomto kontextu užívá termínu zpředmětnění verba nebo adjektiva. Jako příklad této kategorie můžeme uvést například slovo *lov/ lovení* (odvozeno od verba *lovit*) nebo *dobrota* (odvozeno od adjektiva *dobrý*), v tomto případě je však nutné slovem *dobrota* myslet název vlastnosti, nikoliv pochutinu.

V rámci onomaziologické kategorie rozlišujeme ve struktuře pojmenování bázi a onomaziologický příznak. Báze zařazuje pojmenování do jedné ze 4 pojmových tříd (= substance, vlastnost, děj, okolnost) a onomaziologický příznak odlišuje pojmenování od jiných v rámci jedné pojmové třídy. Pojmové třídy mohou být substanční nebo příznakové, podle toho, jakým slovním druhem jsou realizována. Pojmová třída substanční nebo také předmětná pojmenovává substance a odpovídá tak slovnímu druhu substantiva. Třída příznaková se dále dělí podle toho, zda odkazuje na příznaky statické či dynamické, nebo na příznaky příznaků. Statické (konstantní, vlastnostní) příznaky jsou vyjadřovány adjektivy, zatímco dynamické (dějové) příznaky vyjadřují verba. Adverbia jsou příznaky příznaků neboli okolnosti.

Z kategorií onomaziologických jsou odvozovány kategorie slovtvorné, které slouží k základnímu popisu slovtvorby.

5.3. KATEGORIE ZPŮSOBU TVOŘENÍ SLOVA

Slovní zásoba může být obohacována 3 způsoby – neslovtvorným způsobem, přejímáním z cizích jazyků a slovtvorným způsobem.

5.3.1 NESLOVOTVORNÝ ZPŮSOB

V jazyce nedochází k nárůstu počtu slov, ale zvětšuje se počet významů slov. Takový způsob tvoření slov je dvojího typu – sémantický a syntaktický. Během sémantického tvoření slov dochází k přenášení významů - na tomto principu je založena například metaforizace a metonymizace. Při syntaktickém tvoření slov dochází ke vzniku sousloví, či frazémů, proti čemuž výrazně vystupuje při tvorbě slangismů univerbizační tendence.

5.3.2. PŘEJÍMÁNÍ SLOV Z CIZÍCH JAZYKŮ

V průběhu vývoje jazyka se projevovaly různě silné internacionalizační tendence. Národní jazyk neexistuje a ani nemůže existovat odděleně od jiných jazyků, takže se jimi inspiruje, osvojuje si jejich výrazové prostředky a zároveň na ně též působí.

Představa „čistoty“ národního jazyka je pouze iluzorní, i když se občas v některých obdobích národa v laickém zjednodušení objevuje.²⁰

Přejímání z cizích jazyků může být buďto kalkováním (slovo je přejímáno jako doslovný překlad), polokalkováním (kdy je doslovně přeložena pouze část výrazu), nebo přejímáním výrazů beze změny formy.

5.3.3. SLOVOTVORNÝ ZPŮSOB

Tímto způsobem obohacování slovní zásoby se zvyšuje počet slov v jazyce, a je proto označován způsobem produktivním. Slovotvorný způsob je obecně pojatý model vzniku slova a existují 3 základní slovotvorné způsoby – derivace, kompozice a abreviace.

²⁰ KRČMOVÁ, M., CHLOUPEK, J. Národní jazyk. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny (2017), <https://www.czechency.org/slovník/N%C3%81RODN%C3%8D%20JAZYK>

6. TVOŘENÍ SLANGISMŮ

Při tvorbě slangových výrazů jsou zastoupeny všechny 3 kategorie způsobu tvoření slova (viz kapitola 5.3.)

6.1. PŘENÁŠENÍ VÝZNAMU

Přenášení slovního významu neboli sémantické tvoření slov je neslovotvorným způsobem využívajícím metaforického (méně pak metonymického) přenesení významu již existujících slov, čímž dochází k rozšíření významů (= sémantickému obohacování) daných slov.

6.1.1. METAFORICKÉ PŘENÁŠENÍ

Metaforizace neboli metaforické přenášení je velmi často užívaným postupem při vzniku slangismů. Důvodem vzniku takových pojmenování je potřeba vyjádřit nové jazykové skutečnosti, u kterých si uvědomujeme podobnost s již označenou skutečností.

Tyto názvy vznikají hlavně tam, kde chybí přesné, jasné a jednoznačné označení nejlépe jednoslovným výrazem v oblasti odborného názvosloví, nebo tam, kde se pojem vyjadřuje opisem, např.: berany (= zahnutá řídky závodního kola).

Metaforizace je prováděna na základě podobnosti s již pojmenovaným a může vyjadřovat např.:

- 1) Podobnost v celkovém vzhledu nebo tvaru
- 2) Přítomnost určitého nápadného nebo důležitého znaku
- 3) Stejně nebo nápadné zbarvení
- 4) Vlastnost vyplývající z podobné činnosti
- 5) Podobnost nebo vztah dějů vyjádřených slovesem

6.1.2. METONYMICKÉ PŘENÁŠENÍ

Tento typ přenášení významu bývá oproti metaforizaci méně častý. Za jeden z důvodů, proč tomu tak je, se dá označit expresivita, která při tvorbě metonymických názvů není tak důležitá. Důležitá pro slangové metonymické výrazy je snaha o stručnost a zřetelnost. Metonymická

přenášení jsou motivována vnitřními spojitostmi nebo představou věcné souvislosti a při tvorbě výrazů je uplatňována univerbizace.²¹

6.2. SYNTAKTICKÉ TVOŘENÍ SLOV

Syntaktické tvoření slov je takový způsob, při němž vznikají víceslovná pojmenování – sousloví (sdružená pojmenování) a frazeologická spojení. Tento způsob je ve slangu zastoupen pouze nízkým procentem výrazů, neboť tvoření slangismů směřuje svou tendencí spíše k univerbizaci než multiverbizaci. Pokud dojde ke vzniku víceslovného pojmenování, pak jde častěji o frazeologické spojení než sdružené pojmenování. Souslovné výrazy jsou charakteristické spíše pro odborné názvy, pokud vznikají ve slangu, mají pouze věcně pojmenovávací ráz.

Ve frazeologickém pojmenování ztrácí jeden z členů svůj primární význam a nabývá významu přeneseného. Od sousloví se liší tím, že frazeologické spojení obsahuje vždy sloveso ve funkci řídicího členu.²²

6.3. PŘEJÍMÁNÍ Z CIZÍCH JAZYKŮ

Při přejímání slov z cizích jazyků nejde o tvoření zcela nových slov, spíše u nich dochází k transformaci znaků cizosti na znaky běžné pro češtinu (př.: visage – vizáž). Přejímané slangové výrazy jsou modifikovány po stránce fonetické i morfologické, a tak nelze říci, že přejímání cizích slov je zcela pasivním způsobem obohacování slovní zásoby. K takovéto modifikaci dochází různými způsoby, jako například:

- 1) K cizímu základu, který bývá často zvukově upravený, jsou přidávány domácí derivační sufixy, jako – a, -na, -ka (př.: kopna – die Koppe, fanka – die Pfanne).
- 2) Zjednodušení nebo zvuková úprava základu cizího slova (např.: placmistr – der Platzmeister).
- 3) Vynecháním jednoho z komponentů nebo jeho nahrazením za komponent domácí docílíme zjednodušení cizojazyčné složeniny

²¹ HUBÁČEK, J. Onomaziologické postupy ve slovní zásobě slangů, SPN Praha, 1971, s. 35

²² HUBÁČEK, J. tamtéž, s. 38

(př.: buml – der Bummelzug, pasírka – der Passierschein). Tento způsob se podobá mechanickému krácení.

K přejímání slangových výrazů dochází z velké části z jazyka německého (katr – das Gatter, sajtna – die Seite, kurtna – der Gurt apod.). V dnešní době získává na důležitosti přejímání slov z anglického jazyka (lajkovat – like, hejtit – hate). K takovému obohacování slovní zásoby dochází v různé míře z různých jazyků bez ohledu na to, zda jsou to jazyky stále živé (ruština, francouzština), nebo jde již o jazyky mrtvé (latina). Přejímání probíhá i z cizojazyčných slangů, což se hojně děje například v prostředí sportu nebo politiky (fiftýn, gem, mítink, brífink...) ²³

6.4. DERIVACE

K derivaci může docházet pomocí prefixů, sufixů nebo kombinací obojího. Při odvozování slangismů jsou téměř výhradně užity sufixy. Výrazů derivovaných prefixem vzniká ve slangu jen velmi málo – např.: antilátka.

6.4.1. DERIVACE SUBSTANTIV

Derivovaná substantiva se dělí do mnoha významových a slovtvorných kategorií, přičemž některé jsou nadřazené jiným (názvy osob -> jména činitelská a konatelská), jiné jsou totožné (názvy nositelů vlastnosti). Mezi významové kategorie patří názvy osob, zvířat a prostředků, názvy místní, nositelů vlastnosti, dějů atd. Mezi slovtvorné se pak řadí jména konatelská, činitelská, nositelů vlastnosti, zdobnělá, místní, dějová...

NÁZVY OSOB:

1) jména činitelská

Jde o označení osob vykonávajících nějakou činnost, která je označena slovem základovým. Jména činitelská jsou odvozována od slovesného základu příponami: **-ák, -l, -oun, -ař, -č, -0**, atd. (pérák, rejžák, hrabal, běhoun, šplhoun, stavař, pumpař, dřič, palič, šplh, šprt...). Užit může být i sufix cizího původu **-ér** (tipér, dabér). Nejvíce expresivní je přípona **-ák**.

²³ HUBÁČEK, J. Onomaziologické postupy ve slovní zásobě slangů, SPN Praha, 1971, s. 39-40

2) jména konatelská

Tato skupina jmen je nejpočetnější slovo tvornou kategorií, kdy jsou názvy tvořeny od jmenných základů například příponami: **-ař, -ář, -ák, -ista, -(n)ík, -as, -a** (výškař, popelář, tříďas, posada).

3) jména přechýlená

Při tvorbě přechýlených jmen je nejčastěji užitou příponou **-ka**, méně zastoupeny jsou pak jména tvořená příponou **-(n)ice, -ajzna** (očařka, štabajzna, kádronice).

NÁZVY PROSTŘEDKŮ

Názvy prostředků jsou velmi hojně zastoupené. Vyšší procento zastoupení mají deverbativa (deriváty od slovesného základu), denominativa (deriváty vytvořené od jmenného základu) se vyskytují méně. Přípony užívané při tvorbě deverbativ jsou např.: **-ák, -ka, -čka, -č** (courák, kráječ, pátračka, přepadovka). Při tvorbě denominativ bývá užití sufixů **-ák, -ka, -ina** (betonka, šalina)

NÁZVY ZDROBNĚLIN

Názvy zdobnělin vznikají spíše z důvodu vyjádření expresivity než věcného pojmenování, a to použitím sufixů **-ek, -ík, -ka, -ička, -íčko** (dělnásek, lorka, laníčko).

NÁZVY MÍSTNÍ

Základem pro tvoření názvů místních může být jak jméno, tak sloveso, jmenné základy však převládají. Nejčastějšími příponami jsou: **-ka, -ovka, -ák, -na, -iště, -árna** (nalejvárna, kutálišťe, slaňák, placovka).

NÁZVY NOSITELŮ VLASTNOSTI

Názvy nositelů vlastnosti jsou často věcné a univerbizované a tvoří se ze jmenných základů přidáním přípony **-ák, -ka, -ovka, -an, -as, -a, -áč, -ula, -ice** (druhák, škrobák, časovka, kraťas, maskáč, třídnice)

NÁZVY DĚJŮ

Názvy dějů vznikají jednak jako substantiva slovesná, tj. od přičestí trpného přidáním přípon **-ní** a **-tí**, což je neomezeně produktivní

způsob tvoření, a jednak jinými příponami, zvláště pak -(č)ka, -ina, -ák, -ství, -ctví (dorážeka, slezina, lanařství, vložák).

6.4.2. DERIVACE VERB

Tento způsob je ve slangu zastoupen mnohem méně, než slangové deriváty jmen. Derivace probíhá hlavně pomocí sufixů -ova- (faulovat) a -i- (chatařit), pokud je užita předpona, je to hlavně z důvodu pozměnění primárního významu slovesa (přešaltovat).

6.4.3. DERIVACE ADJEKTIV

Užití derivovaných adjektiv je minimální hlavně z důvodu abstrakce. Jsou utvářena jak od jmenného základu, tak i od základu slovesného. Od jmenného základu vznikají přídavná jména přivlastňující (stavbácký), od slovesného se pak tvoří adjektiva dějová (vyšmelcovaný) a účelová (falcovací).²⁴

6.5. KOMPOZICE

Tento postup je užíván tam, kde je předlohou víceslovné pojmenování, a to tak, že dojde ke spojení oněch slov v jeden výraz (univerbizační tendence). Hranice, kde se komponenty stýkají, se nazývá šev složeniny. Pouze jedno ze slov, koncový člen kompozita, si zachovává svou formu, tzn., že je nositelem morfologické charakteristiky kompozita.

Ve slangu vznikají hlavně vlastní kompozita, hojně bývá užito mezinárodních slovních základů (auto, foto, moto, elektro...) a vznikají tak hybridní sloučeniny.²⁵

6.6. ABREVIACE

Stejně jako postup kompoziční je i abreviace motivována univerbizací. Při abreviaci dochází k tvoření slov z několikaslovných sdružených pojmenování. Ve slangu je abreviace užíváno, protože má jednak rysy pro slang charakteristické (jednoduchost, jednoznačnost) a jednak si drží odborné

²⁴ HUBÁČEK, J. O českých slanzích. 2. doplň. a přeprac. vyd., Ostrava: Profil, 1981, s. 163-165

²⁵ HUBÁČEK, J. tamtéž, 1981, s. 166

označení (př.: elkávě-> LKW = der Lastkraftwagen). Zkracováním vznikají 2 skupiny slov – iniciálové zkratky a zkratková slova.

U iniciálových zkratek jde spíše o jejich mluvenou podobu, než o samotné tvoření slov (hádéháčko – Setra HDH), zatímco zkratková slova jsou tvořena, aby imitovala slova skutečná, a vznikají buď seskupením počátečních skupin hlásek, nebo nerovnoměrným uskupením hláskových skupin v porovnání s původním označením.²⁶

6.7. MECHANICKÉ KRÁČENÍ

Mechanické krácení se spolu s překrucováním týká většinou pouze formy a význam tak zůstává nezměněn, dochází nanejvýš k jeho modifikaci. Během užití mechanického krácení dochází k redukci počtu, většinou otevřených, slabik původního slova, které bývá zpravidla víceslabičné. Takové slovo pak obsahuje souhláskové skupiny a je zvukově zjednodušeno (chemča = chemie, chemoška = chemoterapie, přírod'ák = přírodopis).²⁷

6.8. PŘEKRUCOVÁNÍ

Překrucování je pro vznik nových slangismů typický, neboť důvodem užití nemusí být jen snaha o zjednodušení, expresivní vyjádření, zvukové zvýraznění a odlišení, ale může být i projevem jazykové hravosti.

V rámci překrucování se vymezuje skupina tzv. expresivních homonym, kdy nejprve dojde k překrucování a následně k metaforizaci. Nově vzniklá slova se ztotožňují s neexpresivními výrazy jiného významu na základě zvukové podobnosti (kytka = kytara).²⁸

²⁶ HUBÁČEK, J. Onomaziologické postupy ve slovní zásobě slangů, SPN Praha, 1971, s. 27

²⁷ HUBÁČEK, J. tamtéž, 1971, s. 28

²⁸ HUBÁČEK, J. O českých slanzích. 2. doplň. a přeprac. vyd., Ostrava: Profil, 1981, s. 166-167

PRAKTICKÁ ČÁST

7. ŘIDIČSKÝ SLANG

Spolu s vývojem a šířením průmyslu vznikla doprava jako samostatné odvětví, což mimo jiné přineslo i vznik jejího odborného názvosloví. Postupem času se doprava rozdělila na jednotlivé obory a stejně tak se utvářela pracovní mluva - z odborných výrazů vznikaly slangismy.

Ty prošly nemalým vývojem a neustále se vyvíjí dál. S modernizací vozového parku dochází i k obměně aktivně užívaných slangových výrazů, ty pasivní pak upadají v zapomnění. Nadbytečnost výrazu nebo jeho nahrazení však není jediným způsobem, jak se označení může dostat mimo sféru aktivně užívaných slangových výrazů. Další možný způsob je jeho rozšíření i mimo danou zájmovou nebo pracovní skupinu.

Přestože se dá s určitostí říct, že se v případě slangu řidičů jedná o mluvu profesní, nebudeme daleko od pravdy ani v případě, že jej nazveme mluvou zájmovou. Dokládá to celá řada spolků (např. Kroužek městské dopravy, Společnost městské dopravy v Praze) i existujících webových stránek, na kterých si řidiči o dopravě spolu píší, spíše však jako o zájmovém než pracovním tématu.

Slangové výrazy v mluvě řidičů hrají významnou roli. Slouží jako prostředek pro přesné a stručné označení věci nebo situace, což je v době, kdy je úspora času na prvním místě snad ve všech oblastech života, a jazyková ekonomie tak určuje trend, velmi potřeba. Zároveň jazyková hravost, kterou lze najít u některých výrazů, dokládá, že i řidiči mají smysl pro humor.

8. CHARAKTERISTIKA ZÍSKANÉHO JAZYKOVÉHO MATERIÁLU

8.1. SÉMANTICKÉ HLEDISKO

Před samotným sběrem jazykového materiálu byly pro snazší orientaci respondentů v dotaznících a následné třídění stanoveny následující sémantické kategorie:

1. názvy osob
2. názvy míst, tras, prostředí a názvy s tím spojené
3. názvy věcí a nástrojů
4. názvy situací
5. názvy dějů a činností
6. ostatní názvy

Při následném rozboru došlo k nutnosti přidat ještě sedmou sémantickou kategorii, a to názvy vozů. Právě tyto názvy se pak staly druhou nejhojněji zastoupenou skupinou. Patří sem výrazy jako například *sorka* = *autobus české značky SOR*, *hádéháčko* = *Setra HDH*, *housenka*, *čabajka* = *kloubový autobus*, aj. Do nejpočetnější skupiny, kterou se stala kategorie názvů věcí a prostředků pak patří například *babosed* = *sedadla pro invalidy a důchodce*, *točna* = *zařízení na připojení návěsu k tahači*, *camrák* = *CMR*, *hlíny* = *hliníkové disky kol* a další výrazy.

8.1.1. NÁZVY OSOB

Dle předpokladů byly názvy osob hojněji zastoupeny mezi řidiči autobusů a vztahovaly se hlavně k cestujícím. Slova jako třeba *duchna* = *důchodce*, *kaštani*, *kuželky* = *cestující*, *mažoretky* = *důchodkyně* svědčí o jazykové hravosti této profesní skupiny.

Nelze však říci, že by se názvy osob nevyskytovaly mezi řidiči nákladních aut. Zde se používají hlavně výrazy k označení jiných řidičů nebo policie (*aviatik* = *řidič Avie*, *bagouni*, *bagety* = *německá policie*).

8.1.2. NÁZVY MÍST, TRAS, PROSTŘEDÍ A NÁZVY S TÍM SPOJENÉ

Tato skupina obsahuje vedle naprosto očekávaných výrazů, jakými jsou například *hornák* = *horní nádraží*, *dolňák* = *dolní nádraží*, *jednodeňka*

= *jednodenní zájezd*, také pár neobvyklých (**sanitka** = *autobusová linka k motolské nemocnici*, **Podolský výtah** = *autobusová linka v trase Podolská vodárna – Kavčí hory*).

8.1.3. NÁZVY VĚCÍ A NÁSTROJŮ

V nasbíraném jazykovém materiálu je užití názvů věcí a nástrojů častější u skupiny řidičů nákladních aut. Takovými výrazy jsou ku příkladu **šutr** = *magnet na tachografu*, **podkova** = *zařízení na připojení návěsu k tahači*, **dodák** = *dodací list*. Většina výrazů vyskytujících se v mluvě řidičů autobusu je užívána i řidiči nákladních aut - jsou tak pro obě skupiny společné (**diferák** = *diferenciál*, **chcanky** = *kapalina AdBlue*, **koláč** = *volant*).

8.1.4. NÁZVY SITUACÍ

Tato sémantická kategorie je ze všech skupin zastoupena úplně nejméně. Mezi pouhých 11 výrazů můžeme zařadit výrazy **vopískovat** = *poškodit karoserii*, **vymést zatáčku** = *projet zatáčku nepřiměřenou rychlostí*, ale také větu „**Kardanka mu podala ruku.**“ – „*Kardanová hřidel se utrhla.*“ nebo „**Lítají bílé mouchy.**“ – „*Sněží.*“.

8.1.5. NÁZVY DĚJŮ A ČINNOSTÍ

Řidiči, ať už mají za sebou drahý náklad nebo ve svých rukách lidské životy, se potýkají, téměř ve všech ohledech, se stejnými činnostmi a dějí se jim podobné věci. Proto je také většina pojmů zařazených mezi názvy dějů a činností společná pro oba zkoumané celky. Rozdíl nastává při nakládání/vykládání. V případě, že dojde k obsazení autobusu vyšším počtem cestujících, používá se výraz **nabalíkovat**, pro výstup pak **vysypat kaštany**. Zatímco při nakládání zboží do nákladních aut uslyšíme spíše **ládovat**, při vykládání zboží se pak můžeme setkat s označením **skopnout a shodit**.

8.1.6. NÁZVY OSTATNÍ

Po vyčlenění názvů vozů do samostatné kategorie zůstalo v této pouze minimum nezařaditelných výrazů, které většinou odkazují na něco, co se nachází mimo jejich přímou profesi, ale zároveň se s tím běžně setkávají

a vytvořili si pro to pojmenování. Patří sem mimo jiné třeba **placka** = *oválný služební odznak přepravní kontroly*, **dechovka** = *dechová zkouška*, **devítka** = *bezpečnostní přestávka trvající 9 hodin*.

8.1.7. NÁZVY VOZŮ

Třebaže se původně nezdálo důležité vymezit také kategorii názvů vozů, její vznik se ukázal jako opodstatněný. Nemálo výrazů skýtá jak skupina řidičů autobusu (**doutník** = *starý autobus z 50. let*, **kriplbus** = *nízkopodlažní autobus*, **klobása** = *kloubový autobus*), tak řidičů nákladních aut (**elkávěčko** = *LKW*, **koloběžka** = *jednoosý návěs*, **tandík** = *tandemová souprava*). Několik názvů se vyskytuje i mezi výrazy obou skupin řidičů (**předohrab** = *vozidlo s poháněnou přední nápravou*, **zadohrab** = *vozidlo s poháněnou zadní nápravou*, **čtyřkolka** = *vozidlo s poháněním obou náprav*).

8.2. SLOVNĚDRUHOVÉ HLEDISKO

Nejvíce zastoupeným slovním druhem v rámci získaného jazykového materiálu jsou substantiva. Z celkového počtu 225 výrazů je více než 160 substantiv. Jejich tvar je převážně v singuláru, plurálu je užíváno zejména při pojmenovávání cestujících a u pomnožných substantiv.

Pravým opakem jsou adjektiva. Ta se ve shromážděném jazykovém materiálu nevyskytují. Pokud ano, jsou buď součástí slovního spojení (**hladové oko** = *kontrolka signalizující docházející palivo*, **odřené bláto** = *nehoda s minimální škodou*) nebo u nich došlo k substantivizaci, jako například **černý** = *cestující bez jízdního dokladu*, **místní** = *pravidelní cestující*.

Třetím slovním druhem, který lze mezi výrazy najít, jsou verba. Spadají nejčastěji do sémantické kategorie názvů dějů a činností (5.), př. **zaráčnovat** = *zabrzdit autobus mechanickou ruční brzdou*, **vopískovat** = *vyznačit pískem konečné postavení vozidel při nehodě*, a do kategorie názvů míst, tras, prostředí a názvů s tím spojených (2.), **jet Harvard** = *jet školní spoj*, **jezdit kolem komína** = *jezdit ve městě bydliště*.

8.3. ONOMAZIOLOGICKÉ HLEDISKO

8.3.1. PŘENÁŠENÍ VÝZNAMU

Metaforizace a metonymizace mají v mluvě řidičů hojně zastoupení. Výrazů vzniklých přenášením významu můžeme ve slovníčku pojmů najít téměř 1/3 napříč všemi sémantickými kategoriemi. Metaforická pojmenování vznikají na základě vnější podobnosti, například tvaru nebo vzhledu (*harmonika*, *housenka* = *kloubový autobus*, *doutník* = *starý autobus z 50. let*, *koláč* = *volant*, *podkova* = *zařízení na připojení přívěsu k tahači*, *pavouk* = *člověk s berlemi*), zatímco u metonymie dochází k přesunu na základě vnitřních souvislostí, a je proto zapotřebí hlubší znalosti problematiky. Vezměme si jako ukázkou slovo *klobása*. Člověk neznalý věci by jen těžko viděl spojitost mezi klobásou a kloubovým autobusem a mohl by se mylně domnívat, že jde o metaforizaci. Abychom dokázali, že klobása vznikla metonymií, musíme vzít v potaz ještě jedno slovo – *čabajka*, které taktéž odkazuje na kloubový autobus. Čabajka v primárním slova smyslu znamená druh klobásy původem z Csabaie, je tedy slovem podřazeným slovu klobása. Autobus čabajka má stejný původ jako klobása – toto označení autobusu se totiž primárně vžilo jako označení maďarského kloubového autobusu Ikarus, se zánikem této firmy se označení rozšířilo na kloubové autobusy obecně. Význam slova klobása tak byl přenesen do autobusové dopravy jako nadřazený výraz pro označení čabajka.

Mezi další metonymická pojmenování pak můžeme zařadit *šáde* = *vozidlo značky Škoda*, *koník* = *tahač*, *noty* = *přepravní dokumenty*, nebo *má bílou nemoc*, což se používá u řidičů, kteří s prvním sněhem nahlásí nemoc a jsou doma až do jara. S bílou nemocí, kterou známe od Karla Čapka, to nemá nic společného.

8.3.2. VÍCESLOVNÁ POJMENOVÁNÍ

Vzhledem k univerbizační tendenci jsou víceslovná pojmenování spíše okrajovou záležitostí, což dokazuje nízký počet takovýchto výrazů. Jedná se převážně o označení děje nebo činnosti (*natočit devítku* = *zaznamenat*

realizovanou devítihodinovou bezpečnostní přestávku na tachograf, **lítají bílé mouchy** = sněží, **nechat klapat** = nechat nastartováno).

8.3.3. PŘEJÍMÁNÍ Z CIZÍCH JAZYKŮ

V sebraném materiálu lze pozorovat soupeření angličtiny a němčiny při tvoření slangových výrazů. Větší vliv má zatím stále němčina, i když ne vždy šlo s přesností určit, z kterého jazyka byl výraz přejatý. Slovo **driftovat** se totiž nachází v obou z nich, stejně jako výraz **lokál**. Anglický jazyk ovlivnil výrazy jako **plac** = místo, kde parkují vozy, **lora** = vlečný vůz, nebo **full** = plná výbava, němčina pak přispěla ke vzniku slov **kurtna** = upínací popruh pro náklad, **kiper** = sklápěcí návěs, **špígl** = zrcátko, apod.

8.3.4. DERIVACE

Slangismy vzniklé tímto způsobem jsou povětšinou tvořeny derivací sufixální. Přesto se můžeme setkat i s výrazy vzniklými derivací prefixální, která není pro slang příznačná. Takovými slovy jsou výhradně verba (**nabalíkovat** = plně obsadit autobus, **zašpérovat** = špatně zaparkovat autobus, **zaráčnovat** = zabrzdit autobus mechanickou ruční brzdou), není jich však mnoho.

8.3.5. KOMPOZICE

Skládáním slov je sice naplňovaná univerbizační tendence, v zaznamenaném šetření se však vyskytuje pouze ve 12 případech. Jde o složeniny jako **nízkopodlaha** = nízkopodlažní autobus, **zadohrab /předohrab** = vozidlo s poháněnou zadní/přední nápravou, **čtyřkolka** = vozidlo s pohonem obou náprav – čtyř kol, aj.

8.3.6. ABREVIACE

Zkracováním mohou vzniknout iniciálové zkratky nebo zkratková slova. Ve získaném materiálu byl zaznamenán převážně výskyt iniciálových zkratek, které byly následně doplněny o sufix **-čko** nebo **-ka**. Mezi takové výrazy řadíme **běčko** = Karosa B731, **céčko** = Karosa C734, **cédéčko** = centrální dispečink, **sorka** = autobus české značky SOR. Jediným zkratkovým slovem je **stazka** = staniční záznam o provozu autobusu.

8.3.7. MECHANICKÉ KRÁCENÍ

Druhým nejčastějším způsobem, po přenášení významu, je mechanické krácení rozšířené napříč skupinami řidičů i většinou sémantických kategorií. Můžeme zde nalézt zkráceniny jako **kloubák** = *kloubový autobus*, **půldeňka** = *půldenní zájezd*, **tandík** = *tandemová souprava*, **dechovka** = *dechová zkouška na alkohol*, **hlíny** = *hliníkové disky kol*, **stříkačka** = *motor s přímým vstřikováním*.

8.3.8. PŘEKRUCOVÁNÍ

Navzdory nejnižšímu počtu výrazů dokázalo překrucování poukázat na bujnou fantazii řidičů a jejich smysl pro humor. Označení **rejže** = *vozidlo z Asie*, **bagety** = *německá policie BAG*, **duchna** = *důchodce*, nebo **angorák** = *autobus Renault Agora*, jsou toho důkazem.

8.4. EXPRESIVITA

Ve slangu je expresivita poměrně častým jevem působícím při tvorbě výrazů. Jinak tomu není ani ve slangu řidičů, kde je vyjadřována různými způsoby. Nejčastěji se uplatňuje metaforizace (**dráteník** = *mechanik – elektrikář*, **vymést** = *projet nepřiměřenou rychlostí*, **kocábka** = *trajekt*, **koláč** = *volant*, **housenka** = *kloubový autobus ...*), hojně je zastoupena také nadsázka (**prdnul mu balón** = *praskla mu pneumatika*, **vozit vítr/vzduch** = *jezdit s málo obsazeným vozem*, **lítají bílé mouchy** = *sněží*, **ohřál buřty** = *přivedl vodu v chladiči k varu*, aj.). Vyskytují se zde deminutiva (**koník** = *tahač*, **sypánek** = *poruchový řidič*, **pumpík** = *ruční vozík*, **raštetka** = *parkoviště s občerstvením*) i pejorativní označení (**babosed** = *sedadla vyhrazená pro invalidy*, **kriplbus** = *nízkopodlažní autobus*, **chcanky** = *kapalina AdBlue*, **šmatlák** = *důchodce*, **chrochták** = *vznětový motor*). Expresivní jsou i slovní hříčky jako **Šáde** = *vozidlo značky Škoda*, **rejže** = *vozidlo z Asie*, **camrák** = *CMR*, **angorák** = *autobus značky Renault Agora*, nebo **aviatik** = *řidič Avie*, což dokazuje jazykovou hravost.

9. SLOVNÍK SLANGOVÝCH VÝRAZŮ

9.1. STRUKTURA SLOVNÍKU A SLOVNÍKOVÉHO HESLA

Výrazy ve slovníku jsou rozděleny do 3 částí podle toho, zda se jedná o výrazy společné pro obě skupiny řidičů (autobusů i nákladních aut), nebo jen pro jednu či druhou skupinu. V každé skupině jsou výrazy řazeny abecedně, je u nich uveden lexikální význam, onomaziologická a sémantická kategorie - poslední údaj hesla (číslo v závorce) odkazuje na praktickou část, kapitolu 8 (konkrétně 8.1.). Substantiva jsou opatřena genitivní koncovkou a gramatickým rodem, slovesa mají tvar infinitivu a je u nich určena kategorie vidu. Ve slovníku se objevují také sentence, které mají platnost slangismu pouze jako celek. Předlohou pro tvorbu slovníkového hesla se stala publikace *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*.²⁹

9.2. SLOVNÍK POJMŮ

9.2.1. VÝRAZY SPOJENÉ POUZE SE SKUPINOU ŘIDIČŮ AUTOBUSU

- angorák**, -a, m, autobus značky Renault Agora, překrucování (8.1.7.)
- babosed**, -u, m, sedadla vyhrazená pro invalidy, kompozice (8.1.3.)
- bágl**, -u, m, užití spíše v plurálu, zavazadla cestujících, přejímání (8.1.3.)
- baletka**, -y, f, důchodkyně, metonymizace (8.1.1.)
- balík**, -u, m, velké množství cestujících, metonymizace (8.1.1.)
- béčko**, -a, n, Karosa B731, zkracování – iniciálová zkratka (8.1.7.)
- bedna**, -y, f, závěsný box v zadní části autobusu (obvykle na lyže), metaforizace (8.1.3.)
- céčko**, -a, n, Karosa C734, zkracování – iniciálová zkratka (8.1.7.)
- céděčko**, -a, n, centrální dispečink, zkracování – iniciálová zkratka (8.1.2.)
- courák**, -u, m, pomalý autobus (často starý a rozbitý), mechanické krácení (8.1.7.)
- čabajka**, -y, f, kloubový autobus, metonymizace (8.1.7.)
- černý**, -ého, m, cestující bez jízdenky, metonymizace (8.1.1.)
- černocho**, -a, m, cestující bez jízdenky, derivace (8.1.1.)
- čtyřistapnáctka**, -y, f, Setra HDH 415, metonymizace (8.1.7.)

²⁹ KROUPOVÁ, L.; FILIPEC, J. ed. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost: s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky*. Vyd. 4. Praha: Academia, 2005

díleňák, -u, m, dílenský vůz, mechanické krácení (8.1.7.)

dolňák, -u, m, dolní nádraží, mechanické krácení (8.1.2.)

doutník, -u, m, starý autobus z 50. let, metaforizace (8.1.7.)

duchna, -y, f, důchodce, překrucování (8.1.1.)

flamendrák, -u, m, poslední noční spoj, metonymizace (8.1.2.)

hádeháčko, -a, n, označení autobusu Setra HDH, zkracování – iniciálová zkratka (8.1.7.)

harmonika, -y, f, kloubový autobus, metaforizace (8.1.7.)

harmonikář, -e, m, řidič kloubového autobusu, derivace (8.1.1.)

horňák, -u, m, horní nádraží, mechanické krácení (8.1.2.)

housenka, -y, f, kloubový autobus, metaforizace (8.1.7.)

hrb, -u, m, autobus značky SOR se zvednutou střechou, metaforizace (8.1.7.)

hůlkař, -e, m, důchodce, derivace (8.1.1.)

Japka, -y, m, cestující z Japonska, derivace (8.1.1.)

jednodeňka, -y, f, jednodenní zájezd, mechanické krácení (8.1.2.)

jet do vsi, perf., jet do centra města, metonymizace (8.1.2.)

jet Harvard, perf., jet školní spoj, metonymizace (8.1.2.)

jezdit kolem komína, imperf., jezdit ve městě bydliště, metonymizace (8.1.2.)

jet na konec světa, perf., jet dálkový spoj, metonymizace (8.1.2.)

Karel, -a, m, autobus značky Iveco (dříve Irisbus) Crossway, překrucování (8.1.7.)

kaštan, -a, m, užití převážně v plurálu, cestující, metonymizace (8.1.1.)

kindrsorka, -y, f, nízkokapacitní autobus značky SOR, kompozice (8.1.7.)

klobása, -y, f, kloubový autobus, metaforizace (8.1.7.)

kloub, -u, m, kloubový autobus, metaforizace (8.1.7.)

kloubák, -u, m, kloubový autobus, derivace (8.1.7.)

klougora, -y, f, kloubový autobus Renault Karosa Citybus – též Renault Agora, kompozice (8.1.7.)

kolouch, -a, m, nový autobus, metonymizace (8.1.7.)

koupání, -í, n, přeprava žáků na plavecký výcvik, metonymizace (8.1.2.)

kousek, -u, m, cestující, derivace (8.1.1.)

kriplbus, -u, m, nízkopodlažní autobus, kompozice (8.1.7.)
kuželky, -ek, f, užití pouze v plurálu, cestující, metaforizace (8.1.1.)
linkáč, -e, m, linkový autobus, mechanické krácení (8.1.2.)
lokál, -u, m, městská doprava, přejímání (8.1.2.)
mažoretka, -y, f, důchodkyně, metonymizace (8.1.1.)
městskáč, -e, m, městská doprava, derivace (8.1.2.)
místní, -ho, m, pravidelný cestující, metonymizace (8.1.1.)
mít bílou nemoc, imperf., o řidiči, který s prvním sněhem onemocní a do práce se vrátí až na jaře, metonymizace (8.1.4.)
nabalíkovat, perf., plně obsadit autobus, derivace (8.1.5.)
nízkopodlaha, -y, f, nízkopodlažní autobus, mechanické krácení (8.1.7.)
noty, pomn., jízdní řády pro řidiče, metonymizace (8.1.3.)
občankář, -e, m, cestující nad 65 let používající občanský průkaz na slevu jízdného, derivace (8.1.1.)
ovečka, -y, f, užití spíše v plurálu, pravidelný cestující, metonymizace (8.1.1.)
padesátka, -y, f, 50 místný autobus, metonymizace (8.1.7.)
patro, -a, n, patrový autobus, mechanické krácení (8.1.7.)
pavouk, -a, m, člověk s berlemi, metaforizace (8.1.1.)
pendl, -u, m, kyvadlová přeprava mezi dvěma místy, přejímání (8.1.2.)
pendler, -a, m, řidič jezdící pořád stejnou trasu, derivace (8.1.1.)
pětka, -y, f, zadní sedadla v autobusu, metonymizace (8.1.3.)
pilka, -y, f, nejméně poruchový autobus, metaforizace (8.1.7.)
placka, -y, f, oválný služební odznak přepravní kontroly, metaforizace (8.1.6.)
pobyťák, -u, m, vícedenní zájezd, při kterém řidič zůstává na místě s klienty, mechanické krácení (8.1.2.)
Podolský výtah, víceslov. spojení, autobusová linka v trase Podolská vodárna – Kavčí hory, metonymizace (8.1.2.)
Popadaly mu kuželky., sent., Při prudkém brždění popadali cestující, metaforizace (8.1.4.)
povalení, -í, n, střet autobusu s chodcem, metaforizace (8.1.4.)

poznávačka, -y, f, autobus najatý na poznávací zájezd, mechanické krácení (8.1.2.)

půldeňka, -y, f, půldenní zájezd, mechanické krácení (8.1.2.)

ráčna, -y, f, mechanická ruční brzda, metonymizace (8.1.3.)

rečna, -y, f, police v autobusu nad sedadly cestujících, přejímání (8.1.3.)

sanitka, -y, f, autobusová linka k motolské nemocnici, metonymizace (8.1.2.)

sedmnáctka, -y, f, 17 místný autobus, metonymizace (8.1.7.)

smrad'och, -a, m, černý pasažér, cestující bez jízdenky, derivace (8.1.1.)

sorka, -y, f, autobus české značky SOR (Sdružení opravárenství a rozvoje), zkracování – iniciálová zkratka (8.1.7.)

stazka, -y, f, staniční záznam o provozu autobusu, zkracování – zkratkové slovo (8.1.3.)

šedesátka, -y, f, 60 místný autobus, metonymizace (8.1.7.)

šejdr, -u, m, dělená směna, přejímání (8.1.6.)

Šemík, -a, m, bílý autobus, metaforizace (8.1.7.)

školák, -u, m, školní spoj, mechanické krácení (8.1.2.)

šmatlák, -a, m, důchodce, derivace (8.1.1.)

štafl, -u, m, nástupiště, stanoviště, přejímání (8.1.2.)

štamgastspoj, -e, m, poslední noční spoj, kompozice (8.1.2.)

trojnožka, -y, f, důchodkyně, metonymizace (8.1.1.)

tulák, -a, m, dálkový spoj, metonymizace (8.1.2.)

turek, -a, m, Mercedes Benz Tourisimo, překrucování (8.1.7.)

tyčovka, -y, f, osoba, která postává u řidiče a drží se madla, derivace (8.1.1.)

vrtulník, -u, m, klimatizace u řidiče, metaforizace (8.1.3.)

zetépák, -a, m, držitel průkazu ZTP, derivace (8.1.1.)

zetépépák, -a, m, držitel průkazu ZTP/P, derivace (8.1.1.)

železo, -a, n, oválný služební odznak přepravní kontroly, metaforizace (8.1.6.)

vysypat kaštiny, perf., nechat vystoupit cestující, metonymizace, (8.1.5.)

zájezd'ák, -u, m, zájezdový autobus, mechanické krácení (8.1.2.)

záliv, -u, m, zapuštěná zastávka, metaforizace (8.1.2.)

9.2.2. VÝRAZY SPOJENÉ POUZE SE SKUPINOU ŘIDIČŮ NÁKLADNÍCH AUT

aviatik, -a, m, řidič Avie, překrucování (8.1.1.)

bageta, -y, f, užití pouze v plurálu, německá policie BAG (Bundesamt für Güterverkehr), překrucování (8.1.1.)

bagoun, -a, m, užití pouze v plurálu, německá policie BAG, derivace (8.1.1.)

bečka, -y, f, cisterna, metaforizace (8.1.7.)

běhat s pumpíkem, imperf., vykládat/nakládat ručním vozíkem na přemísťování palet, metaforizace (8.1.5.)

bouda, -y, f, kabina, metonymie (8.1.3.)

camrák, -u, m, CMR, úmluva o přepravní smlouvě v mezinárodní silniční dopravě, překrucování (8.1.3.)

dobytčák, -u, m, návěs na přepravu zvířat, mechanické krácení (8.1.7.)

dodák, -u, m, dodací list, mechanické krácení (8.1.3.)

elektrika, -y, f, elektrická instalace vozidla, mechanické krácení (8.1.3.)

elkávěčko, -a, n, nákladní automobil, LKW (Lastkraftwagen), zkracování – iniciálová zkratka (8.1.7.)

Háčko, -a, n, Hamburk, zkracování – iniciálová zkratka (8.1.2.)

haubna, -y, f, kryt motoru/otevírací část mezi nárazníkem a čelním sklem, přejímání (8.1.3.)

keta, -y, f, užití pouze v plurálu, upínací řetěz na náklad, přejímání (8.1.3.)

kindrkamion, -u, m, lehkotonážní kamion, kompozice (8.1.7.)

kiper, -u, m, sklápěcí návěs, přejímání (8.1.7.)

koloběžka, -y, f, jednoosý návěs, metaforizace (8.1.7.)

koník, -u, m, tahač, metaforizace (8.1.7.)

koryťák, -u, m, návěs na přepravu zvířat, mechanické krácení (8.1.7.)

kurtna, -y, f, upínací popruh pro náklad, přejímání (8.1.3.)

lámat se, imperf., snažit se nacouvat na rampu, metaforizace (8.1.5.)

lora, -y, f, vlečný vůz, valník, přejímání (8.1.7.)

muldák, -u, m, návěs na přepravu svitků plechu, mechanické krácení (8.1.7.)

noty, pomn., přepravní dokumenty, metonymizace (8.1.3.)

paleták, -u, m, ruční/elektrický vozík na přemísťování palet, mechanické krácení (8.1.6.)

podkova, -y, f, zařízení na připojení návěsu k tahači, metaforizace (8.1.3.)

posuvka, -y, f, návěs s posuvnou podlahou, mechanické krácení (8.1.7.)

přirazit, perf., nacouvat k rampě, metaforizace (8.1.5.)

pumpík, -u, m, ruční vozík na přemísťování palet, metonymizace (8.1.6.)

raštetka, -y, f, parkoviště s restaurací/občerstvením, přejímání (8.1.2.)

sajtna, -y, f, bočnice na ložné ploše, přejímání (8.1.3.)

sedlo, -a, n, zařízení na připojení návěsu k tahači, metaforizace (8.1.3.)

shodit, perf., složit, metaforizace (8.1.5.)

skopnout, perf., složit, metaforizace (8.1.5.)

spát na klepačku, imperf., spát při spuštěném motoru, metonymizace (8.1.5.)

šíbr, -u, m, posuvné střešní okno, přejímání (8.1.3.)

šoupačka, -y, f, návěs s posuvnou podlahou, mechanické krácení (8.1.7.)

šutr, -u, m, magnet na tachografu, metonymizace (8.1.3.)

tandík, -u, m, tandemová souprava, mechanické zkracování (8.1.7.)

vekslák, -u, m, výměnná nástavba, WAB kontejner, přejímání (8.1.7.)

vlečňák, -u, m, vlečný vůz, mechanické krácení (8.1.7.)

9.2.3. VÝRAZY SPOJENÉ S OBĚMA SKUPINAMI ŘIDIČŮ

altík, -u, m, alternátor, mechanické krácení (8.1.3.)

automat, -u, m, automatická převodovka, mechanické krácení (8.1.3.)

běňo, -a, n, benzín, obecně palivo pro motorový vůz, mechanické krácení (8.1.3.)

bufík, -u, m, naftové topení, metaforizace (8.1.3.)

dát napít (*autu*), perf., sešlápnout plynový pedál, metaforizace (8.1.5.)

dechovka, -y, f, dechová zkouška na přítomnost alkoholu, mechanické krácení (8.1.5.)

čtyřkolka, -y, f, vozidlo s pohonem obou náprav, mechanické krácení (8.1.7.)

dehet, -htu, m, naftový (vznětový) motor, metonymizace (8.1.3.)

dejchat, imperf., podrobit se dechové zkoušce na přítomnost alkoholu, metaforizace (8.1.5.)

dělat gumu, imperf., měnit pneumatiku, metaforizace (8.1.5.)

devatenáctka, -y, f, očkový klíč 19 mm, metonymizace (8.1.3.)

devítka, -y, f, bezpečnostní přestávka v délce 9 hodin, metonymizace (8.1.6.)

diferák, -u, m, diferenciál, mechanické krácení (8.1.3.)

dráteník, -a, m, mechanik – elektrikář, metonymizace (8.1.1.)

driftovat, imperf., jet řízeným smykem zadní nápravy, přejímání (8.1.5.)

fofrklacek, -cku, m, řadicí páka, kompozice (8.1.3.)

full, -u, m, plná výbava, přejímání (8.1.3.)

guma, -y, f, pneumatika s diskem, přejímání (8.1.3.)

hamovat, imperf., brzdit, přejímání (8.1.5.)

hladové oko, víceslov. spojení, kontrolka signalizující docházející palivo, metaforizace (8.1.3.)

hlíny, pomn., hliníkové disky kol, mechanické krácení (8.1.3.)

hrabal, -a, m, pomalu jezdící řidič, derivace (8.1.1.)

hrabánek, -nka, m, pomalu jezdící řidič, derivace (8.1.1.)

hrabat se, imperf., jet pomalu, metaforizace (8.1.5.)

hrknout, perf., popojet s vozidlem, metaforizace (8.1.5.)

chcanky, -nek, f, kapalina AdBlue (extrémně čirý roztok močoviny v demineralizované vodě, který pomáhá se snižováním obsahu oxidů dusíku ve výfukových plynech), metonymizace (8.1.3.)

chrochták, -u, m, naftový (vznětový) motor, metonymizace (8.1.3.)

jet na automat, perf., jet se zapnutým automatickým řazením převodových stupňů, metonymizace (8.1.5.)

jezdit pod bagrem, imperf., jezdit krátké trasy, neustále něco/někoho nakládat a vykládat, metonymizace (8.1.5.)

kanál, -u, m, montážní jáma, metaforizace (8.1.2.)

kardanka, -y, f, kardanová hřídel s kloubovými spojkami, mechanické krácení (8.1.3.)

klepatura, -y, f, motor vydávající nesprávné zvuky, derivace (8.1.5.)

klikovka, -y, f, kliková hřídel, mechanické krácení (8.1.3.)

kocábka, -y, f, trajekt, metaforizace (8.1.6.)

koláč, -e, m, volant, metaforizace (8.1.3.)

kolečko, -a, n, kotouč tachografu, metaforizace (8.1.3.)
kovošrot, -u, m, starý vůz, kompozice (8.1.7.)
kulatá lopata, víceslov. spojení, volant, metonymizace (8.1.3.)
kvalt, -u, m, převodový stupeň, přejímání (8.1.3.)
ládovat, imperf., nakládat, přejímání (8.1.5.)
Lítají bílé mouchy., sent., Sněží., metaforizace (8.1.4.)
mazač, -e, m, pracovník v dílně/automechanik, metonymizace (8.1.1.)
medvěd, -a, m, Mercedes, překrucování (8.1.7.)
metla, -y, f, metalická barva, mechanické krácení (8.1.6.)
mord, -a, m, řidič, který jezdí nebezpečně, metonymizace (8.1.1.)
mydlit to, imperf., jet rychle, metonymizace (8.1.5.)
natočit devítku, perf., realizovat bezpečnostní přestávku, zaznamenat ji na tachograf, metonymizace (8.1.5.)
nažbrblat, perf., nastartovat, derivace (8.1.5.)
nechat klapat, perf., nechat nastartováno, metaforizace (8.1.5.)
nouzák, -u, m, nouzový režim, mechanické krácení (8.1.3.)
očko, -a, n, očkový klíč, mechanické krácení (8.1.3.)
odřené bláto, víceslov. spojení, nehoda s minimální škodou, metonymizace (8.1.6.)
ohřát buřty, perf., situace, kdy se voda v chladiči vaří, metonymizace (8.1.4.)
palubka, -y, f, palubní deska, mechanické krácení (8.1.3.)
parkovačka, -y, f, parkovací brzda, mechanické krácení (8.1.3.)
pětikvalt, -u, m, převodovka s 5 rychlostními stupni, kompozice (8.1.3.)
plac, -u, m, provozovna, místo, kde parkují vozy, přejímání (8.1.2.)
plocháč, -e, m, plochý klíč, mechanické krácení (8.1.3.)
podat ruku, perf., utrhnout se, *užíváno ve spojení „Klikovka mu podala ruku.“ = Kliková hřídel se utrhla a prorazila motor., nebo „Kardanka mu podala ruku.“ = Kardanová hřídel se utrhla.,* metonymizace (8.1.4.)
práskat, imperf., jet rychle, metonymizace (8.1.5.)
Prdnul mi balón., sent., Praskla mi pneumatika, metonymizace (8.1.4.)
profesák, -u, m, profesní průkaz řidiče, mechanické krácení (8.1.3.)

předohrab, -u, m, vozidlo s poháněnou přední nápravou, kompozice (8.1.7.)

pytel, -e, m, povinná výbava, metaforizace (8.1.3.)

rejže, -e, f, vozidlo z Asie, metonymizace (8.1.7.)

sklouznout se, perf., dostat smyk, metaforizace (8.1.4.)

stanička, -y, f, staniční brzda, mechanické krácení (8.1.3.)

stát na brzdě, imperf., brzdit nejvyšší intenzitou, metaforizace (8.1.5.)

střep, -u, m, vozidlo ve špatném technickém stavu, metaforizace (8.1.7.)

střídač, -e, m, řidič střídající kolegy, kteří jsou nemocní nebo mají dovolenou, derivace (8.1.1.)

stříhoun, -a, m, rychle jezdící řidič, derivace (8.1.1.)

stříkačka, -y, f, motor s přímým vstřikováním, mechanické krácení (8.1.3.)

sypánek, -nka, m, problémový řidič, derivace (8.1.1.)

Šáde, neskl., vozidlo značky Škoda, přejímání – jazyková hříčka (8.1.7.)

šaltovat, imperf., řadit, přejímání (8.1.5.)

šaltpáka, -y, f, řadicí páka, kompozice (8.1.3.)

šmírák, -a, m, pracovník v dílně/automechanik, derivace (8.1.1.)

špígl, -u, m, zrcátko, přejímání (8.1.3.)

štau, neskl., kolona, zácpa, přejímání (8.1.4.)

tanknout, perf., dotankovat nádrž, mechanické krácení (8.1.5.)

těžká noha, víceslov. spojení, řízení s malým citem pro techniku jízdy, metaforizace (8.1.6.)

tuplák, -a, m, zadní kolo – dvoumontáž, přejímání (8.1.3.)

udělat něco na prasáka, perf., udělat něco špatně, metaforizace (8.1.5.)

vozit vítr/vzduch, imperf., jezdit s minimálně obsazeným vozem, metaforizace (8.1.5.)

vopískovat, perf., poškodit karoserii, metonymizace (8.1.4.)

vopískovat, perf., vyznačit pískem konečné postavení vozidel při nehodě, mechanické krácení (8.1.5.)

vymést, perf., projet nepřiměřenou rychlostí, *např. zatáčku*, metonymizace (8.1.4.)

zadohrab, -u, m, vozidlo s poháněnou zadní nápravou, kompozice (8.1.7.)

zaráčnovat, perf., zabrzdít autobus mechanickou ruční brzdou, derivace (8.1.5.)

zašlápnout, perf., prudce zabrzdít, derivace (8.1.5.)

zašpérovat, perf., špatně zaparkovat autobus, derivace (8.1.5.)

ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývá výzkumem mluvy řidičů autobusu a nákladních aut. Ta se povětšinou shoduje s běžnou mluvou, ve které se ale vyskytují i výrazy specifické pouze jejich profesi. Cílem práce bylo takové výrazy shromáždit, roztrždit je do skupin a následně je rozebrat dle zadaných kritérií.

Počátek výzkumu nezbytného pro tuto práci tkvěl ve vypracování dotazníku a jeho následném šíření, především v tištěné podobě. K použití dotazníku v elektronické podobě nedošlo, jednak z důvodu, že respondenti, obzvláště starší věkové kategorie, upřednostňovali tištěnou podobu dotazníku a jednak proto, že k jeho vyplňování docházelo často o pauzách při práci, takže nebylo možné připojit se k internetu. Toho však ke sběru materiálu použito bylo, konkrétně šlo o diskuzi na webu www.kamionaci.com, kam respondenti přidávali výrazy, které je právě napadly bez ohledu na sémantické kategorie v dotazníku. S některými řidiči, zvláště pak s konzultanty, byl veden rozhovor na toto téma, který do jisté míry také pomohl se sběrem pojmů. Díky spolupráci všech respondentů bylo získáno přes 280 výrazů, mnoho z nich však ztratilo charakter slangismu, nebo jej nikdy nemělo, a šlo tak o výrazy z obecné češtiny nebo argotu. Celkový počet zaznamenaných slangových výrazů tak klesl na číslo 225.

Při následném třídění a zpracovávání výrazů docházelo k naplňování nebo vyvracení stanovených hypotéz. Většina z nich byla potvrzena, 2 z 5 hypotéz však byly vyvráceny. První z nich byl předpoklad, že se víceslovná pojmenování budou vyskytovat pouze okrajově. V získaném materiálu sice převažují jednoslovná pojmenování, ale nelze říci, že by výskyt těch víceslovných byl pouze okrajový. Dokonce se mezi výrazy objevují i celé věty, které však mají slangovou platnost pouze jako celek a při rozdělení na jednotlivé výrazy pozbývají významu. V druhé nepotvrzené domněnce se očekával minimální výskyt synonymních pojmenování. Synonyma se vyskytovala zejména u názvů osob, zvláště pak cestujících, v ostatních sémantických kategoriích se však také objevilo minimálně jedno synonymní označení. Výjimkou byla pouze kategorie názvů situací. Ostatní hypotézy, vycházející z potřeb řidičského prostředí i obecných rysů slangu, u nichž se předpokládala vysoká míra substantivních (méně pak verbálních) výrazů, převážně jednoslovných, a hojné zastoupení pojmenování přejatých z cizích jazyků, se potvrdily.

V závěru zpracovávání jazykového materiálu byl vytvořen slovníček pojmů, došlo ke stanovení údajů zmiňovaných u každého slovníkového hesla, rozdělení výrazů do skupin a jejich abecednímu seřazení.

Během výzkumu a zpracovávání dat bylo zapotřebí nejen odborné konzultace s lidmi z oboru dopravy, ale také detailní nastudování odborné literatury, které se promítá v teoretické části práce. Ta se pak stala základem pro aplikaci poznatků v části praktické.

ABSTRACT

Tato bakalářská práce je zaměřena na mluvu řidičů, konkrétně autobusů a nákladních aut. Je tvořena dvěma hlavními celky – teoretickým a praktickým, které jsou dále segmentovány do kapitol. Obsah teoretické práce je možné rozdělit na 4 hlavní části, což se liší od počtu kapitol. V první části práce došlo k vymezení předmětu a cíle výzkumu, stanovení hypotéz a popisu metod použitých při sběru jazykového materiálu. Druhá část se věnuje stratifikaci národního jazyka a začlenění slangu. Dalším tematickým okruhem je vymezení pojmu slang a expresivně slangismů. Poslední část teoretického celku se zaměřuje na tvorbu slov, zvláště pak slangových výrazů.

Praktický celek lze také rozčlenit 4 do částí - ty odpovídají jednotlivým kapitolám. V úvodu tohoto celku se nachází stručné pojednání o řidičském slangu. Druhá část se zabývá charakteristikou získaného jazykového materiálu, totiž zpracováním výsledků výzkumu a praktickou aplikací teoretických poznatků. Práce dále obsahuje popis slovníkového hesla a abecedně řazený slovníček pojmů. Závěr shrnuje průběh celého výzkumu a zahrnuje také potvrzení nebo vyvrácení hypotéz stanovených v úvodu.

RESUMÉ

This Bachelor thesis deals with a chauffeur slang, particularly with a speech of bus chauffeurs and lorry chauffeurs. This work is divided in two parts, the theoretical and practical one. A content of a theoretical part can be separated into 4 sections, which does not correspond with the number of chapters. There is a specification of the object, goal, hypotheses and methods, which were used to collect the language materials, at the first part. The second unit is focused on a stratification of a national language, into which slang surely does belong. The next part works with the description of a slang and its expressivity. The last section that belongs to the theoretical part deals with a formation processes of words, especially slang expressions.

The practical part is also dividend into 4 sections – these match with chapters. At the beginning of that part, there is a short description of a chauffeur slang. The second section is focused on a characterization of a gained language material, which means processing results of a survey and a practical application of a theoretical finding. The

practical part also contains a set of an alphabetically arranged list of notions and a description of a dictionary heading. The end summarizes the process of a research and claims or disproves hypotheses set at the preface.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

- ČECHOVÁ, M.; KRČMOVÁ, M.; MINÁŘOVÁ E. *Současná stylistika*. Praha: Lidové noviny, 2008.
- DĚDINA, V.; KOL. *Československá vlastivěda III, Jazyk*. Praha: Sfinx, 1934.
- HAVRÁNEK, B.; ŠMILAUER, V.; ZÍSKAL, A. *Příruční slovník jazyka českého – díl VIII*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1955 – 1957.
- HAVRÁNEK, B.; ŠMILAUER, V. *Česká mluvnice*. 5. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986.
- HUBÁČEK, J. *O českých slanzích*. 2. doplň. a přeprac. vyd. Ostrava: Profil, 1981.
- HUBÁČEK, J. *Onomaziologické postupy ve slovní zásobě slangů*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1971.
- KLIMEŠ, L. *Komentovaný přehled výzkumu slangu v Československu, v České republice a ve Slovenské republice v létech 1920 - 1996*. Plzeň: Západočeská univerzita, 1997.
- KLIMEŠ, L. *Slovník cizích slov*. 5. doplň. a přeprac. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1994.
- KROUPOVÁ, L.; FILIPEC, J. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*. 4. Praha: Academia, 2005.
- PETRÁČKOVÁ, V.; KRAUS, V. *Akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia, 1998. *Sborník přednášek z 8. konference o slangu a argotu konané v Plzni ve dnech 26.–27. února 2008*. Plzeň: ZČU, 2008.
- PROŠEK, F., ADÁMEK, P. *Slang pražských dopraváků*. 3.vyd., Praha: Polygraf, 2016
- www.czechency.org
- www.kamionaci.com
- www.nase-rec.ujc.cas.cz
- www.prirucka.ujc.cas.cz
- www.wikipedia.cz

PŘÍLOHY

A: Dotazník

Vážení,

jmenuji se Lenka Břížďalová a jsem studentkou pedagogické fakulty v Plzni – obor český jazyk se zaměřením na vzdělávání. Pro svou bakalářskou práci jsem si zvolila výzkum vaší profesní mluvy a slangismů. Tento dotazník by měl pomoci při shromažďování slangových výrazů, které při výkonu své práce používáte.

Prosím Vás teď tedy, abyste se nad nimi zamysleli a pomohli mi tak s vypracováním bakalářské práce. Výrazy mohou být buď zcela běžné a známé i pouhému lajkovi nebo známé pouze těm, kteří se v dané profesi pohybují. Mohou se zde vyskytovat i výrazy používané jen v určitém okruhu lidí (nemusí to nutně být plošně užívané výrazy), pak ale prosím o uvedení jejich vzniku.

Výstupem tohoto šetření získám cenný jazykový materiál, který použiji pouze za účelem vypracování bakalářské práce (a jejího následného zveřejnění v archivu školy - jako příklad práce na téma výzkum slangu pro příští ročníky).

Vedle slangového výrazu, který používáte (nebo znáte), prosím uveďte i výraz spisovný, popř. jeho význam kvůli snazšímu zpracování dat (např.: řidičák = řidičský průkaz, chrochták = vznětový motor...)

Děkuji Vám za ochotu a Váš čas.

Lenka Břížďalová

1. **Názvy osob** (prosím pouze o slušná pojmenování – např: mažoretky = důchodkyně...)

2. **Názvy míst, prostředí, tras a názvy s tím spojené** (např: dálkáč, zájezdák, courák...)

3. Názvy věcí a nástrojů (např.: technické vybavení...)

4. Názvy situací a výsledků děje

5. Názvy dějů a činností

6. Jiné názvy

B: Ukázka metody sběru jazykového materiálu online

The screenshot shows the website KAMIONACI.COM with a forum post. The navigation menu includes: HLAVNÍ, TRUCK FORUM, MAPY STÁNÍ, INFO A ČLÁNKY, O WEBU. The forum post is titled "Slang řidičů" and is dated 19.03.2018 / 19:04. The author is Lenča. The post content is as follows:

Slang řidičů 19.03.2018 / 19:04

Zdravím všechny,
Jmenuji se Lenka Břížďalová a studuji na ZČU v Plzni. Dělán bakalářskou práci na téma "Slang řidičů kamionů a autobusů" a chtěla bych vás touto cestou poprosit o slova, která užíváte dnes a denně, či jen zřídka..., zkrátka slova, která používáte mezi sebou.
Vím, že už tu jednou podobná žádost byla, když vás paní Katka prosila o pomoc při tvorbě knížky pro děti. Pokud by vás napadly nějaké výrazy (ať už tam zazněly a nebo ne), prosím, napište mi buď sem, na facebook: Lenka Břížďalová a nebo na email l.brizdalova@seznam.cz.
Předem děkuji za vaše příspěvky a vaši pomoc.
Lenka :-)

Zakladatel: [Lenča](#)

Stránky: [-1-](#), [-2-](#), [-3-](#), [-4-](#)

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

aj. – a jiné

apod. – a podobně

atd. – a tak dále

f – femininum, rod ženský

imperf. - imperfektivum

m – maskulinum, rod mužský

n – neutrum, rod střední

např. - například

národ. - národní

neskl. – nesklonné podstatné jméno

onom. k. – onomaziologická kategorie

PaedDr. – doktor pedagogiky

Ph. D. - doktorský titul

perf. – perfektivum

pomn. – pomnožné podstatné jméno

př. - příklad

r. – roku

sent. – sentence

SSČ – Slovník spisovné češtiny

SSJČ - Slovník spisovného jazyka českého

víceslov. – víceslovné